

ENSURING THE SECURITY OF THE POPULATION THROUGH THE ROUMANIAN PENSION SYSTEM

ASIGURAREA SECURITĂȚII POPULAȚIEI PRIN SISTEMUL DE PENSII AL ROMÂNIEI

Roman Ana Maria

Doctorandă, Universitatea Liberă Internațională din Moldova

e-mail: august_anamaria@yahoo.com

Spînu Ana

Doctor în științe economice, conferențiar universitar

Universitatea Liberă Internațională din Moldova

e-mail: aspinu@ulim.md

Abstract

The actuality of the subject is explained by the fact that in Romania, pensions are the main form of social insurance. The public pension system is based on the principle of solidarity between the generations, and the people who are in activity pay monthly social contributions, the state in turn paying the pensions of those who have left the activity through a redistribution mechanism. The role of the pension system is to transfer resources from the currently active generation to the retired generation. The aim of the research is to identify the benefits of the public pension system in Romania. The main research methods applied to the elaboration of the article are induction, deduction, analysis, synthesis, documentation and observation. As a result of the research, we consider necessary to develop a medium and long term strategy on pension insurance system, the existence of a computerized record in the pension system and the establishment of a system of monitoring, analysis and policies in the field of pensions.

Keywords: *pension system, types of pensions, contribution, social security.*

JEL Classification: *H55*

INTRODUCERE

Pensiile reprezintă modalitatea de restituire a contribuțiilor plătite în perioada de cotizare, sub forma unei cote din venitul înlocuit, determinată pe baza metodei de calcul specifică fiecărei țări, a algoritmului și formulei de calcul stabilite prin lege în funcție de principii și criterii naționale și universale.

Potrivit Dicționarului Explicativ al Limbii Române, pensia este definită ca sumă de bani acordată lunar persoanelor care au ieșit din producție pentru limită de vârstă sau pentru invaliditate, precum și urmașilor acestor, în cazurile prevăzute de lege [2].

Conform ramurilor securității sociale, pensiile pot fi de următoarele tipuri: de bătrânețe (limită de vârstă); anticipate (parțial anticipate); de invaliditate și de urmaș. Aceste tipuri de pensii sunt în concordanță cu riscurile acoperite și sunt administrate prin sistemul asigurărilor sociale. Pentru a evalua și previziona nivelurile pensiilor trebuie avute în vedere cele două proceduri principale de calcul: stabilirea pensiilor și actualizarea pensiilor. Acestea sunt proceduri permanente. Stabilirea pensiilor constă în calculul pensiilor pentru noii intrați în sistem prin pensionare, iar actualizarea este procedura de ajustare a pensiilor deja stabilite la valori actuale.

CONSIDERAȚII GENERALE

Pensiile constituie principala formă de ocrotire a cetățenilor prin asigurările sociale.

În România, cuantumul fondurilor asigurărilor sociale de stat depinde, în principal, de mărimea veniturilor realizate de personalul încadrat în muncă, deoarece agenții economici și instituțiile publice plătesc contribuțiile pentru asigurările sociale în funcție de aceste venituri. Sursele de constituire a fondurilor asigurărilor sociale sunt:

- Contribuțiile pentru asigurările sociale de stat;
- Contribuțiile pentru asigurările sociale datorate de unitățile particulare bazate pe libera inițiativă;
- Contribuția salariaților și pensionarilor care merg la tratament și odihnă;
- Contribuția pentru pensia suplimentară;
- Alte venituri.

Ca urmare a sistematizării concepțiilor autorului [1, p.41] și în baza reglementărilor în vigoare, constatăm că la baza stabilirii dreptului la pensie se află câteva principii, și anume:

a) Imbunătățirea raportului dintre pensie și salariul tarifar, adică realizarea unei corelări juste între nivelul pensiilor și cel al salariilor; acest principiu stimulează perfecționarea pregătirii angajaților și creșterea aportului la dezvoltarea economico-socială a țării;

b) Echitatea socială, adică pensiile sunt stabilite în concordanță cu contribuția fiecărui cetățean la dezvoltarea economico-socială a țării, realizând, în același timp, un raport echitabil între veniturile care provin din salariu și cele care se obțin din pensie, astfel încât să se asigure stimularea persoanelor care lucrează în diferite domenii economice, sociale, culturale etc., precum și realizarea unor proporții echitabile între diferite categorii de pensii;

c) Solidaritatea socială, potrivit căruia participanții la sistemul public de pensii își asumă reciproc obligații și beneficiază de drepturi pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea riscurilor sociale;

d) Egalitatea socială, care garantează tuturor participanților la sistemul public de pensii, contribuabili și beneficiari, un tratament nediscriminatoriu în ceea ce privește drepturile și obligațiile reglementate de lege;

e) Fondurile bănești necesare plății pensiilor se formează din contribuțiile agenților economici, ale instituțiilor, ale salariaților, ale întreprinzătorilor particulari și ale cetățenilor;

f) Stimularea realizării unei vechimi cât mai mari în muncă;

g) Determinarea cuantumului pensiilor în funcție, în primul rând, de condițiile existente la locul de muncă;

h) Justa corelare a pensiei de invaliditate cu pensia pentru munca depusă și limită de vârstă;

i) Unicitatea pensiei constă în faptul că o persoană poate primi o singură pensie de bază integrală de asigurări sociale; dacă aceeași persoană este îndreptățită să primească două sau mai multe pensii de bază, ea poate opta oricând pentru una dintre ele;

j) Neimpozabilitatea pensiilor până la un anumit nivel, conform căruia pensiile, în acest moment, potrivit Codului Fiscal aprobat prin Legea nr. 227/2015, modificat, începând cu 01 ianuarie 2018 pentru veniturile din pensii se plătește un impozit care se calculează în procent de 10% pentru sumele care rezultă prin deducerea din valoarea pensiei a sumei de 2000 lei [3];

k) Imprescribilitatea dreptului la pensie, potrivit căruia orice persoană care îndeplinește condițiile legale pentru a primi o pensie poate oricând să ceară înscrierea la

pensie, oricât timp ar fi trecut de la nașterea dreptului la pensie, ceea ce nu duce la decăderea din acest drept pentru viitor;

l) Incesibilitatea dreptului la pensie, potrivit căruia dreptul la pensie nu poate fi cedat nici total, nici parțial; acest principiu se întemeiază pe considerentul uman că primirea pensiei este un drept personal menit să asigure pensionarului condiții materiale și spirituale decente de trai; după încasarea în fiecare lună a pensiei, nimic nu-l poate împiedica însă pe pensionar să doneze pensia în parte sau integral unei alte persoane;

m) Indexarea, majorarea și recorelarea pensiilor. În condițiile manifestării procesului inflaționist din economia românească pe fundalul liberalizării prețurilor, au fost luate măsuri pentru indexarea, majorarea periodică și recorelarea tuturor categoriilor de pensii. Datorită inflației invariabile și galopante, indexările și majorările pensiilor nu au ținut pasul cu creșterea prețurilor.

Apreciem că ar fi necesar ca la fiecare indexare a pensiilor să se aibă în vedere cel puțin următoarele elemente: rata reală a inflației comparativ cu perioadele anterioare; păstrarea unui raport constant între pensia medie și salariul mediu; actualizarea pensiilor pe baza salariilor curente; stabilirea unui cadru legal de indexare automată a pensiilor atunci când prețurile și rata inflației depășesc un anumit prag; corectarea periodică a coeficienților de indexare. Până în prezent, cu fiecare indexare, pensiile, ca și salariile reale, au rămas mereu în urmă față de creșterea prețurilor.

Statul român garantează dreptul la pensie al fiecărui cetățean, indiferent de sex și naționalitate, și acordă sprijin material prin asistența socială persoanelor inapte de muncă și lipsite de mijloace de existență.

Prin asigurările sociale de stat se acordă următoarele pensii: pensia pentru munca depusă și limita de vârstă; pensia de invaliditate; pensia anticipată; pensia anticipată parțială; pensia de urmaș.

În cazul pensiilor, principala metodă de estimare este metoda modelului de regresie pe baza factorilor de influență, corelată cu metodă normativă. Pentru elaborarea modelului de regresie o primă etapă este analiza statisticilor descriptive și a histogramelor.

În perioada 1990-2010, pensia medie de asigurări sociale (incluzând și agricultorii) a fost de 176,5 lei, iar valoarea mediană a fost de 72,6 lei. Pe fondul unui proces inflaționist accelerat înregistrat începând cu anul 1991, statisticile descriptive nu oferă o imagine a evoluției reale a pensiilor pentru munca depusă.

Pensiile de asigurări sociale au crescut linear până în anul 2006. În anul 2008 a început majorarea pensiilor pentru persoanele care au realizat stagii de cotizare în grupe superioare de muncă. Tot în acest an s-a încheiat teoretic procedura de recalculare a pensiilor pentru personale pensionate înainte de aprilie 2001. Procedura de recalculare a prelungită până la sfârșitul anului 2010 cu acordarea drepturilor în cadrul termenului legal de prescripție de 3 ani.

În perioada 2001-2010 pensia medie de asigurări sociale a avut valoarea medie de 396 lei, situată între un nivel minim de 312 lei și un maxim de 778 lei.

În continuare sunt prezentate câteva date statistice referitoare la sistemul de pensii al României pentru anul 2019.

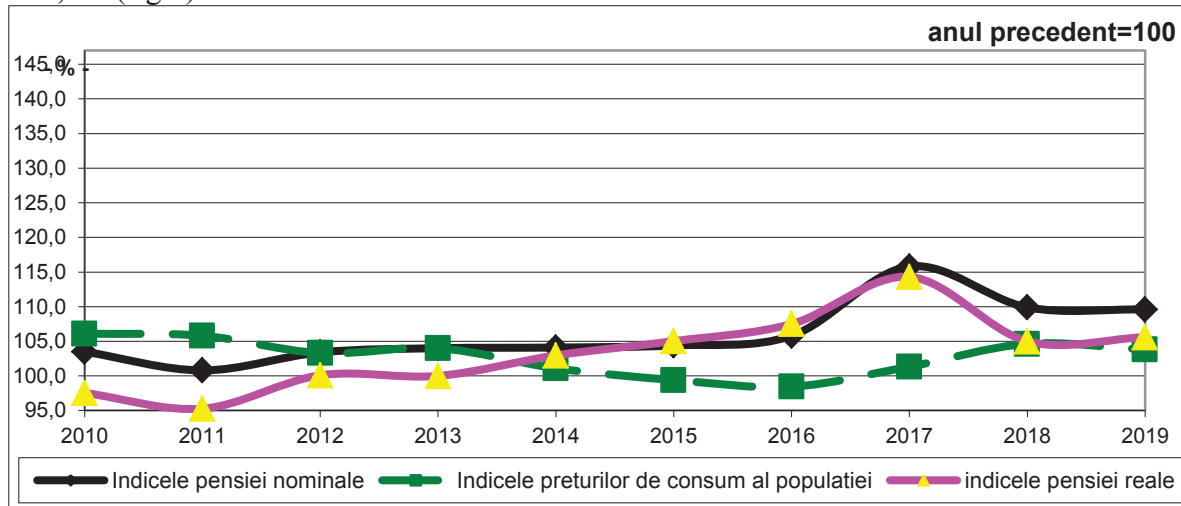
Numărul mediu de pensionari a fost de 5157 mii persoane, în scădere cu 50 mii persoane față de anul precedent iar numărul mediu de pensionari de asigurări sociale de stat a fost de 4672 mii persoane, în scădere cu 12 mii persoane față de anul precedent;

Pensia medie lunară (determinată luând în calcul sumele pentru pensiile tuturor categoriilor de pensionari - de asigurări sociale, invaliditate, urmaș etc., plătite de casele de pensii, inclusiv sumele plătite pensionarilor de către CNPP, MapN, MAI, SRI, Ministerul

Culturii și Identității Naționale și Casa de Asigurări a Avocaților) a fost de 1292 lei, în creștere cu 10,2% față de anul precedent.

Pensia medie de asigurări sociale de stat a fost de 1247 lei, iar raportul dintre pensia medie nominală netă de asigurări sociale de stat pentru limită de vârstă cu stagiul complet de cotizare (fără impozit și contribuția de asigurări sociale de sănătate) și câștigul salarial mediu net a fost de 48,4% (comparativ cu 50,9% în anul precedent);

Indicele pensiei medii reale față de anul precedent, calculat ca raport între indicele pensiei nominale pentru calculul pensiei reale și indicele prețurilor de consum a fost de 105,6% (fig.1).

Figura 1. Evoluția indicelui pensiei nominale și a indicelui prețurilor de consum în România în perioada 2010-2019

Sursa: https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/pensii_2019r.pdf

Evoluția numărului mediu de pensionari și a pensiei medii lunare în anul 2019 comparativ cu anul 2018 este reprezentată în tabelul 1.

Tabelul 1. Numărul mediu al pensionarilor și pensia medie lunară

	<i>Numărul mediu</i>		<i>Pensia medie</i>	
	<i>- mii persoane -</i>		<i>- lei lunar -</i>	
	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>
TOTAL	5207	5157	1172	1292
<i>din care, după nivelul de pensionare:</i>				
Asigurări sociale	5204	5155	1172	1293
din care, de asigurări sociale de stat	4684	4672	1126	1247
<i>din care, asigurări sociale după categorii de pensii:</i>				
A) Limită de vârstă	3993	3992	1321	1453
B) Pensie anticipată	21	19	1349	1511
C) Pensie anticipată parțial	88	92	1022	1179
D) Invaliditate	550	514	641	671
E) Urmaș	552	538	647	710

Sursa: https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/pensii_2019r.pdf

Comparativ cu anul precedent numărul mediu de pensionari a scăzut cu 50 mii persoane, iar cel al categoriei aparținând asigurărilor sociale de stat cu 12 mii, iar pensia

medie lunară și pensia medie de asigurări sociale de stat au crescut comparativ cu același an, cu 10,2%, respectiv cu 10,7%.

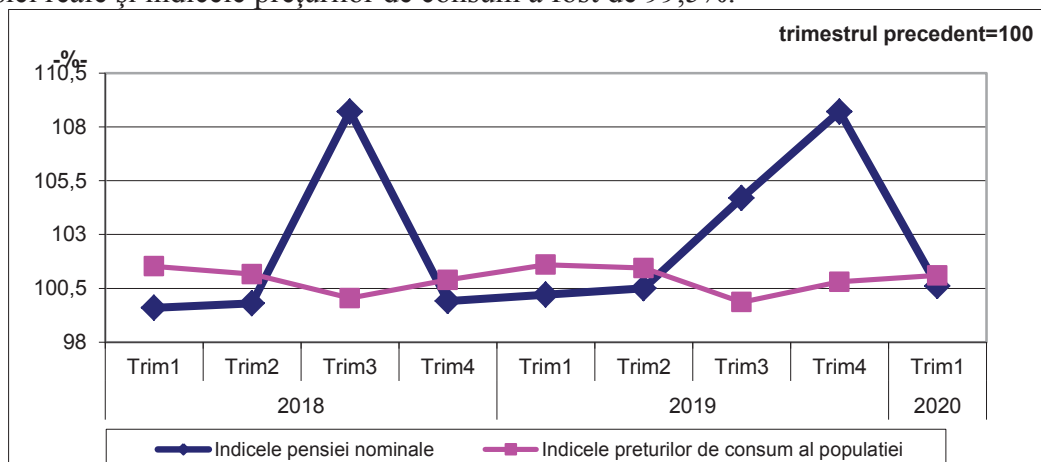
În anul 2019, pensionarii de asigurări sociale dețin ponderea majoritară (99,9%) în numărul total de pensionari. Pensionarii de asigurări sociale de stat reprezintă 90,6% în totalul celor de asigurări sociale. Pe categorii de pensii, numărul pensionarilor pentru limită de vârstă a fost preponderent (77,4%) în cadrul pensionarilor de asigurări sociale. Pensionarii cuprinși în categoriile de pensii – anticipată și anticipată parțial - au reprezentat 2,2%.

Raportul pe total dintre numărul mediu de pensionari de asigurări sociale de stat și cel al salariaților a fost de 9 la 10; acest raport prezintă variații semnificative în profil teritorial.

Numărul total al beneficiarilor conform prevederilor Ordonanței de Urgență a Guvernului nr.6/2009 privind instituirea pensiei sociale minim garantate (în prezent - indemnizație socială), în anul 2019, a fost de 1037,6 mii persoane, din care: 849,6 mii persoane din sistemul asigurărilor sociale de stat, reprezentând 18,2% din totalul pensionarilor din această categorie; 175,4 mii persoane din rândul pensionarilor proveniți din fostul sistem pentru agricultori, reprezentând 58,8% din totalul acestora; 12,6 mii persoane din sistemul militar, reprezentând 1,8% din totalul acestei categorii.

Pensia medie lunară a înregistrat o ușoară creștere (+0,8%) în trimestrul I 2020 față de trimestrul precedent.

În trimestrul I 2020 numărul mediu de pensionari a fost de 5133 mii persoane, în scădere cu 7 mii persoane față de trimestrul precedent; numărul mediu de pensionari de asigurări sociale de stat a fost de 4670 mii persoane, în creștere cu o mie persoane față de trimestrul precedent; pensia medie lunară (determinată luând în calcul sumele pentru pensiile tuturor categoriilor de pensionari - de asigurări sociale, invaliditate, urmaș etc.- plătite de casele de pensii, inclusiv sumele plătite pensionarilor de către CNPP, MapN, MAI, SRI, Ministerul Culturii și Identității Naționale și Casa de Asigurări a Avocaților) a fost de 1423 lei, în creștere cu 0,8% față de trimestrul precedent; pensia medie de asigurări sociale de stat a fost de 1374 lei, iar raportul dintre pensia medie nominală netă de asigurări sociale de stat pentru limită de vârstă cu stagiul complet de cotizare (fără impozit și contribuția de asigurări sociale de sănătate) și câștigul salarial mediu net a fost de 50,8% (comparativ cu 51,1% în trimestrul precedent); indicele pensiei medii reale față de trimestrul precedent, calculat ca raport între indicele pensiei nominale pentru calculul pensiei reale și indicele prețurilor de consum a fost de 99,5%.

Figura 2. Evoluția indicelui pensiei nominale și a indicelui prețurilor de consum în perioada 2018-2020

Sursa: https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/pensii_tr1r20.pdf

Dreptul la *pensie de invaliditate* este acordat asiguraților care și-au pierdut total sau cel puțin jumătate din capacitatea de muncă, din cauza accidentelor de muncă, a bolilor profesionale și tuberculozei, a bolilor obișnuite și accidentelor care nu au legătură cu munca.

Acordarea pensiilor de invaliditate este condiționată de producerea cel puțin a unuia dintre aceste riscuri și de regulă și de stagiul de cotizare realizat în raport cu vârsta la care a intervenit riscul de invaliditate.

Cuquanturile pensiilor de invaliditate se stabilesc în funcție de stagiul realizat, de stagiul necesar de cotizare și de tipul de invaliditate în care este încadrat riscul produs.

Există categorii de pensionari de invaliditate care și-au realizat stagiul complet de cotizare, dar la data producerii invalidității nu aveau vârsta pentru a beneficia de pensie pentru limită de vârstă cu stagiul complet de cotizare. Printre aceste categorii de pensionari, pensiile sunt egale cu pensia de limită de vârstă dacă ar fi avut acest drept. În formula de calcul a pensiilor de invaliditate legiuitorul a prevăzut în mod corect compensarea stagiului potențial pe care l-ar fi putut realiza asiguratul dacă nu se producea riscul de invaliditate prin acordarea de punctaje aferente stagiului potențial, diferențiate pe tipuri de invalidități.

Cuquantumul mediu al pensiilor de invaliditate era în anul 2005 de 230 lei pentru pensiile de gr. I, 213 lei pentru pensiile de invaliditate e gr. II și 203 lei pentru pensiile de invaliditate de gr. III, corespunzătoare punctajelor medii anuale în baza actualului algoritm de calcul, al pensionărilor categoriilor de asigurați cu stadii potențiale reduse.

La nivelul anului 2010, cuquanturile medii erau de 559 lei, 564 lei și 548 lei. În anul 2018 cuquantumul mediu era de 641 lei, iar în anul 2019 era de 671 lei.

Pensiile anticipate se acordă începând din anul 2011 cu cel mult 5 ani înaintea împlinirii vârstei standard de pensionare, persoanelor care au realizat un stagiul de cotizare prevăzut de lege pentru generația din care fac parte. Singurul dezavantaj al pensiilor anticipate este nevalorificarea stagiilor asimilate (armată, studii, alte stagii asimilate), care este o "penalizare" minoră în raport de acordarea pensiei cu 5 ani mai devreme.

Sistarea pensionărilor anticipate pe parcursul anului 2010, a fost recompensată de legiuitor prin reducerea condiției de depășire a stagiului de la 10 ani în plus la 8 ani peste stagiul standard de cotizare. Din analiza comparativă a seriilor de date pe tipuri de pensii se constată situarea acestui tip de pensie cu puțin sub nivelul pensiilor pentru limită de vârstă și vechime complete. La nivelul anului 2010 pensia medie anticipată a crescut la 980 lei față de anul 2005 când se înregistra o valoare medie de 391 lei. În anul 2018 pensia medie anticipată a crescut la 1349 lei, iar în anul 2019 se înregistra la o valoare medie de 1511 lei.

Pensia anticipată parțial se cuvine, cu cel mult 5 ani înaintea împlinirii vârstei standard de pensionare, persoanelor care au realizat stagiul complet de cotizare, precum și celor care au depășit stagiul complet de cotizare cu până la 8 ani. Acest tip de pensie este penalizat începând cu anul 2011 cu diminuarea cuantumulului cu 0,75% pentru fiecare lună de anticipare, până la îndeplinirea condițiilor de trecere la categoria de pensie pentru limită de vârstă. Nivelul cuquanturilor acestui tip de pensie de 696 lei cât s-a înregistrat în anul 2010 reflectă aplicarea procentelor de diminuare progresive de la 0,05% pe lună (între 9-10 ani de anticipare) și 0,50% pe lună de anticipare (pentru un stagiul depășit cu până la 1 an). În anul 2018 pensia medie anticipată parțial a crescut la 1022 lei, iar în anul 2019 se înregistra la o valoare medie de 1179 lei.

Pensia de urmaș se acordă copiilor și soțului supraviețuitor în condițiile prevăzute de lege. Cuquanturile scăzute ale pensiilor de urmaș sunt explicate prin faptul că maximum pe care îl poate obține ca pensie urmașul este de 50% din pensia pe care o avea titularul sau la care avea dreptul. În anul 2010 pensia medie de urmaș era de 396 lei ceea

ce situează acest tip de pensie peste jumătate din nivelul mediu al pensiei din sectorul de stat care era de 744 lei în luna decembrie 2010. În anul 2018 pensia medie de urmaș a crescut la 647 lei, iar în anul 2019 se înregistra la o valoare medie de 710 lei.

CONCLUZII

În concluzie constatăm că mecanismul de redistribuire reprezintă un ansamblu care are la bază un set de reguli și principii, în care se utilizează o bază și un tip de finanțare, o formulă de calcul a beneficiilor și care constă în repartizarea beneficiilor în funcție de acestea și în funcție de particularitățile și politicile naționale. Cea mai cunoscută formă de redistribuire din România este transferul inter generațional de resurse, fiind caracteristica principală a sistemelor de pensii publice, ce constă în faptul că generațiile actuale plătesc contribuții pentru pensiile viitoare. În același timp, în prezent, resursele colectate de la salariați și de la alte persoane asigurate în mod individual nu sunt stocate, ci pe calea redistribuirii sunt transformate pensii pentru generațiile actuale de beneficiari. În scopul asigurării securității populației prin sistemul de pensii considerăm oportună elaborarea unei strategii pe termen mediu și lung privind persoanele vârstnice, existența unei evidențe informatizate în sistemul de pensii și înființarea unui sistem de monitorizare, analiză și politici în sfera pensiilor.

BIBLIOGRAFIE

1. Bistriceanu Gheorghe D. Sistemul asigurărilor din România. București, Editura Economică, 2002, 432 p.
2. Dicționar explicativ al limbii române. <https://www.dex.md/definitie/pensie>
3. Legea nr. 227/2015 privind CODUL FISCAL din 8 septembrie 2015. În: MONITORUL OFICIAL al României, nr. 688 din 10 septembrie 2015.
4. https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/pensii_2019r.pdf
5. https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/pensii_tr1r20.pdf